

Spencer und Karl Marx zugunsten einer sachlich-pragmatischen, systemoffenen, also bescheideneren Fragestellung« (s. 481). Det maner til overbærenhed med sådanne betragtninger som at Karl den Store var forud for sin tid (s. 28), eller at »aus den nordischen Quellen und besonders Beowulf ist die Hofhaltung der Dänenfürsten zu Beginn des 6. Jahrhunderts ziemlich gut bekannt« (s. 242).

Professor Karl Bosls socialhistoriske betragtningsmåde hæver sig dog op over hverdagen navnlig ved den sikre balancekunst mellem sociologi og historie. Det er prægnant formuleret i indledningen til den fremragende fortolkning af begreberne *potens* og *pauper* (s. 106-134), en tidligmiddelalderlig social differentiering, der udvikler sig til den højmiddelalderlige pauperismens ideologi (klosterfolket som »*pauperes Christi*«, men rekrutteret fra lag, der ellers måtte betegnes som *potentes*). Det hedder her principielt: »Historie unter sozialgeschichtlichem Aspekt projiziert nicht mehr gegenwärtige Situationen in die Vergangenheit und deutet ihre Einheiten . . . nicht nur teleologisch im Hinblick auf ein bekanntes Endergebnis, sondern untersucht das Ineinander der sozialen Gebilde im Rahmen einer Einheit wie auch im Vergleich mit anderen . . . Der Sozialhistoriker interessiert sich für die Dynamik seiner Gebilde ebenso wie für deren Statik, die zeitliche und räumliche Fixierung der jeweiligen Struktur ist gerade ihm ein ernstes Anliegen« (s. 106).

Faghistorikeren vil utvivlsomt værdsætte den inspirerende syntese, Das Hochmittelalter in der deutschen und europäischen Geschichte (s. 377-412), men måske nok så meget de tre store afhandlinger om de kongelige, kirkelige og højadelige *ministeriales* i tysk middelalder, Vorstufen der deutschen Königsdienstmannschaft (s. 228-276), Das ius ministerialium (s. 277-326) og ikke mindst Die Reichsministerialität (s. 327-356). Karakteristikken af dette tjenesteforhold, hvis udspring føres helt tilbage til den romerske oldtid, og dokumentationen af denne tjenesteadels funktion i det tyske kongedømme er sikkert forfatterens hovedfortjeneste. Disse afhandlinger frembyder tillige ypperlige eksempler på anvendelsen af en sociologisk præget hermeneutik.

Fra Max Weber stammer forfatterens ideal af den socialhistoriske betragtningsmåde: »Sozialgeschichte . . . ist geschichtlich gesättigte Soziologie« (s. 378). Læseren af professor Bosls arbejder har ikke mindst grund til at glæde sig over den historiske mætningsgrad.

KAI HØRBY

ERIC JOHN: Land Tenure in Early England. A Discussion of some Problems. Studies in Early English History, ed. by H. P. R. Finberg, vol. I. Leicester University Press 1960, 2nd impression 1964. xii + 184 s. 30 sh.

Engelsk historieforskning kan opregne en række klassiske kontroverser og blandt dem den diskussion, man har ført om, hvorvidt det engelske samfund var feudaliseret eller havde væsentlige feudale træk allerede i angelsachsisk tid, eller – således som Round og Stenton hævder – om William I skabte feudaliseringen efter erobringen i 1066. Maitland, som indledte debatten, tilsluttede sig det første synspunkt, men føjede dog til, at »many an investigator will leave his bones in that desert before it is accurately mapped«. Dr. John har påny begivet

sig ud i denne ørken, og han er sluppet vel igennem – efter et arbejde, der på uhyre original vis kortlægger visse lange stræk i grove træk.

På grundlag af meget indtrængende analyser af de relevante angelsachsiske charters definerer dr. John det omstridte begreb *landbook* ikke som tilskødning af ejendomsret, men som overdragelse af dispositionsret, hvortil der knyttes visse privilegier. *Bookland* synes oprindeligt og overvejende at have været et kirkeligt fænomen; at verdslige stormænd senere skaffede sig *bookland* skyldes netop de rettigheder, der var knyttet til besiddelsen. Misbrugene blev først udlignet, da kongemagten ved midten af 8. århundrede undtog de militære byrder generelt fra privilegiefrihederne. Bogens andet hovedpunkt angår opbygningen af krigsplikten; dr. John dokumenterer, at *the sea-fyrd* grundlægges af Eadgar ca. 965 og pålignes på grundlag af *beneficium*-besiddelse efter det velkendte *five-hide* princip; *beneficium*-karakter godtgør – hvadenten der er tale om *expeditio per terram vel per mare* – for dr. John, at fundamentale feudale islæt er til stede længe før 1066, og at systemet bygges bevidst op på grundlag af de gamle besiddelsesformer.

Dr. Johns bog udmærker sig ved sin metodiske stringens og sin meget præcise fortolkning af teksterne. Der kan næppe være tvivl om, at hans fortrolighed med kontinental forskning har bidraget væsentligt til, at resultatet er blevet en bog af forskningsmæssig usædvanlig kvalitet; den vil utvivlsomt netop i kraft af sine originale analyser og tolkninger kunne give diskussionen fornyede impulser.

E. LADEWIG PETERSEN

STEN KÖRNER: *The Battle of Hastings, England and Europe 1035–1066*.
Bibliotheca Historica Lundensis XIV. Lund, C. W. K. Gleerup, 1964.
xii + 303 sider, 4 kort, 1 genealogisk tavle. 32,50 sv. kr.

Inspireret af det tilstundende 900-års jubilæum har Sten Körner taget kilderne vedrørende slaget ved Hastings og dets forudsætninger op til kritisk behandling. De emner der belyses er især Harold Godwinesons og William af Normandiets krav på den engelske trone og Englands og Normandiets placering i den europæiske storpolitik i de to sidste decennier før 1066.

Den kildekritiske analyse tillægges i forordet særlig betydning, fordi forfatteren her finder store forsømmelser i den hidtidige forskning. Først undersøger han den angelsaksiske krønike, af hvilke tre versioner, kaldet C, D og E og overleveret i tre håndskrifter fra slutningen af 11. årh., dækker perioden 1002–1066. Körner hævder, at man hidtil har anset disse tre annaler for indbyrdes uafhængige (dog uden at drage den metodiske konsekvens: at deres udsagn kan støtte hinanden), medens han selv ved at dele deres meddelelser op i en række perioder og studere dem hver for sig kommer til det resultat, at der i hver periode kan spores en fælles kilde, og at sammenkædningen af disse annalbrudstykker må være sket i en archetype for de bevarede versioner; denne sidste daterer han til tiden 1079–95.

Nu er det vistnok en fejltagelse, at de tre versioner tidligere skulle være betragtet som helt selvstændige. I hvert fald skriver udgiveren af 2. bind af *English Historical Documents*, David C. Douglas, om de tre håndskrifter, at de